

ZAKLADATEL A EMERITNÍ PRINCIPÁL Milan Hein
PROVOZNÍ ŘEDITEL A JEDNATEL Martin Šimek
UMĚLECKÝ ŘEDITEL Pavel Ondruch
PRODUKCE Anna Krejčová
PR Marek Podlaha
VEDOUcí TECHNIKY Tomáš Dvořan

SPOLUPRACOVNÍCI DIVADLA
Kateřina Šimková, Marie Krbová, Richard
Fahrner, Jakub Elstner, Jakub Nový, Lukáš Horník,
Jan Doskočil, Vít Drozda, Ondřej Sýkora, Denisa
Reitingerová, Hana Polívková, Iveta Pažoutová,
Václav Bláha, Bohumil Kubeša, Vojtěch Dušek,
Petr Holata a Gabriela Falcová.

Divadlo Ungelt, Malá Štupartská 1, Praha 1
Letní scéna Divadla Ungelt, Nový Svět,
Praha 1 – Hradčany
www.divadlounge.cz

VYDALO DIVADLO UNGELT S.R.O.
Nový Svět 78/5, Praha 1 – Hradčany
březen 2025 / Sezóna 2024-2025
PROGRAM PŘIPRAVIL Pavel Ondruch
FOTO Jan Malíř
GRAFICKÁ ÚPRAVA Marcel Brna

SLEDUJTE NÁS NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

RANDE S FEMI NISTOU

Samantha Ellis

DIVADLO
UNGELT

Barbora Poláková
Marek Adamczyk

Rande s feministou

(How to Date a Feminist)

PŘEKLAD

Lucie Kolouchová

REŽIE

Pavel Ondruch

VÝPRAVA

Marek Cpin

HUDBA

David Hlaváč

ASISTENTKA REŽIE

Marie Krbová

VEDOUcí TECHNIKY

Tomáš Dvořan

ZVUK A SVĚTLA

**Jakub Nový, Jakub Elstner,
Richard Fahrner, Tomáš Dvořan**

GARDEROBA A REKVIZITY

Denisa Reiteringová, Hana Polívková

VÝROBA KOSTÝMŮ

Andrea Gájová

AUTORKA

Samantha Ellis

HRAJÍ

**Kate, Carina, Morag
Steve, Ross, Joe**

**Barbora Poláková
Marek Adamczyk**

České premiéry 29. a 30. března 2025 v Divadle Ungelt

Nositelé autorských práv k dílu zastupuje DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura z.s., Krátkého 143/1, Praha 9. Licence byla udělena do dohody s The Agency (London) Ltd, 24 Pottery Lane, London W11 4LZ, e-mail: info@theagency.co.uk.

Květiny dodává firma Metamorphosis

HLAVNÍ PARTNEŘI

**manželé
Zuzana a Martin Molnárovi**

**Klub přátel
Divadla Ungelt, z. s.**

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Oficiální životopis Samanthy Ellis

Samantha Ellis je britská dramatička, scenáristka a spisovatelka irácko-židovského původu, která vyrůstala v Londýně. Napsala drama *Rande s feministou*, které bylo přeloženo do několika jazyků, dočkalo se řady mezinárodních uvedení a vydalo ho nakladatelství Nick Hern Books. Mezi další její hry patří například *Cling to me Like Ivy* či *I'm Still Burning* (krátká hra, která byla součástí projektu 15 krátkých her v Jermyn Street Theatre s názvem *15 Heroines*). Spolupracovala také na scénářích k animovaným filmům *Paddington* a *Paddington 2*. Jako spisovatelka se zaměřuje na literaturu faktu.

TVORBA PRO DIVADLO

MARY LAMB. East 15 Drama School (2023)

PHYLLIS, OR I'M STILL BURNING (krátká hra). Jermyn Street Theatre (2020). Vydalo nakladatelství Nick Hern Books.

THE ONLY JEW IN ENGLAND. East 15 Theatre / Queens' Theatre Hornchurch (2017)

HOW TO DATE A FEMINIST. Arcola Theatre a následné turné (2016). Vydalo nakladatelství Nick Hern Books. Hra pronikla i na mezinárodní divadelní scénu, hrála se mimo jiné v Turecku, Polsku, Mexiku a v několika německých divadlech.

OPERATION MAGIC CARPET. Polka Theatre (2015)

CLING TO ME LIKE IVY. Birmingham Rep a následné turné (2010). Vydalo nakladatelství Nick Hern Books.

THE THOUSAND AND SECOND NIGHT. LAMDA (2010)

THE LAST WOLF IN SCOTLAND. Stage@Leeds (2009)

STARTLE RESPONSE. Inszenace vznikla na workshopu divadla Young Vic (2007)

MARTIN'S WEDDING. Blind Summit Theatre at BAC (2004)

PATCHING HAVOC. Theatre 503 (2003)

USE ME AS YOUR CARDIGAN. Jackson's Lane Theatre (2002)

FEEL THE PLASTIC. Camden People's Theatre (1998)

THE CANDY JAR. Edinburgh Fringe (1996). Druhé místo v mezinárodní studentské dramatické soutěži NSDF.

Je autorkou krátkých her pro Polka Theatre Playhouse, Agent 160, The Miniaturists, the Liverpool Everyman, Menagerie Theatre. V roce 2015 uvedlo Urgent Theatre v Divadle 503 retrospektivu krátkých her Samantha Ellis s názvem **STARLORE FOR BEGINNERS AND OTHER PLAYS**.

TVORBA PRO ROZHLAS

LOVE IS NOT NEW IN THIS COUNTRY. BBC Radio 3 (2018)

SUGAR AND SNOW. BBC Radio 4 (2006)

TVORBA PRO FILM A TELEVIZI

Samantha Ellis se podílela na scénáři k filmu **PADDINGTON** a byla členem scenáristické tvůrčí skupiny filmu **PADDINGTON 2** (oba filmy produkovala společnost Heyday Films).

THIRD TIME LUCKY. Jedna z šesti částí minisérie komediálních dramát, které produkovala společnost Tall Story Pictures.

INTO THE WOODS. Jedna z šesti částí minisérie komediálních dramát, které produkovala společnost Tall Story Pictures.

Samantha napsala pro společnost Working Title adaptaci dobového dramatu.

SPOLUPRÁCE AND REZIDENCE

Birmingham REP; Unicorn Theatre; MacDowell Colony, USA; Hampstead Theatre; Metal; Soho Theatre.

Citáty z knihy
Germaine Greer

EUNUŠKA

Přelomová kniha feministického hnutí (v originále *The Female Eunuch*) vyšla v roce 1970. V českém překladu Pavly Jonsson ji vydalo nakladatelství Marie Noe One Woman Press v roce 2001 a 2019.

Autorem ikonické obálky prvního vydání *Eunušky* byl britský surrealistický umělec John Holmes.

„O co tedy jde? Možná jsem to nedokázala. Možná nemám hezký úsměv, hezké zuby, pěkné kozy, dlouhé nohy, vyzývavý zadek, sexy hlas. Možná si s muži neumím poradit a nevím, jak zvýšit svou tržní cenu, takže si odměnu za ženskost nevyberu. A možná už mám té maškarády plné zuby. Mám toho dost předstírat věčné mládí. Mám plné zuby cizích lží o mé inteligenci, vůli, o mém po-

hlaví. Mám už dost toho dívat se na svět přes umělé řasy, kdy mi pohled neustále zastiňují koupené chlupy; mám dost toho nasa-zovat si na hlavu mrtvou hřívou a nebýt schopna volně pohybovat krkem, mám dost strachu z deště, větru, příliš divokého tance, po kterém by se mi případně mohly zpotit nalakované kučery. Mám plné zuby přepudrovávání se na veřejných záchodcích. Už se mi nechce předstírat, že domyšlivé proslovy nějakého pošetlice jsou předmětem mé neochvějné pozornosti, mám dost toho chodit do kina a do divadla, když chce někdo jiný, mám dost toho nemít na nic názor. Mám dost toho být transvestita. Odmitám hrát stereotyp. Jsem žena, ne kastrát.“

(Citát je z oddílu *Duše*, kapitoly *Stereotyp*.)

„Kdybychom měli popsat dosažitelný ideál lásky, byl by asi podob-ný vztahu, který Maslow popsal jako spolužití seberealizujících se osobností. Rovnováha mezi nimi je pravděpodobně velmi křehká: nepopřeme, že síly řádu a civilizace se velmi přímočaře snaží mož-nosti seberealizace omezit. Maslow své ideální osobnosti popisuje jako bytosti schopné dokonalejšího vnímání reality – jako to, čemu Herbert Read říkal ‚nevinné oko‘, oko dítěte, jež neodmítá realitu. Vztah těchto osobností ke světu jevů není ovládán osobní potřebou svět využít nebo jim být využit, ale touhou jej pozorovat a porozu-mět mu. Neznají znechucení, neznámo je neděsí. Nejsou útočné a nepředstírají. Jako jediné důvody k lítosti znají lenost, výbuchy hněvu, zraňování druhých, předsudky, žárlivost a závist. Jejich chování je spontánní, ale řídí se autonomním morálním kodexem. Jejich myšlení se zaměřuje na problémy a nikoli na ego, a proto jsou v naprosté většině povinovány záležitostem přesahujícím běžný, každodenní rámec života. Reagují na přítomnost, nikoli na nostalgii nebo na očekávání. Přestože náboženství neholdují z pocitu viny či strachu ani z jakéhokoli jiného nutkavého pocitu, dosahují nábo-ženského prožitku, nebo, jak by řekl Freud, oceánského citění, sná-ze než konvenční věřící. Základním faktorem jejich seberealizace je nezávislost a rezistence vůči socializaci. To s sebou přináší jistá nebezpečí – nadměrnou nezávislost či přímo excentričnost; nicméně takoví lidé jsou schopni rozdávat víc lásky, alespoň máme-li věřit tomu, co o lásce tvrdí Rogers, totiž že ‚druhého člověka můžeme milovat jen do té míry, dokud nás neohrožuje.‘“

(Citát je z oddílu *Láska*, kapitoly *Ideál*.)

„Přestože romantický příběh je ve své podstatě neskutečný, síla fantazie dokáže realitu zcela zkreslit. Stejně pevná je i víra, že muž má být silnější a starší než jeho žena. Ani já nemohu tvrdit, že jsem se plně osvobodila a že nikdy nesním o tom, až mě obr, řekněme šest stop šest palců, s mohutnými rameny a vším ostatním, co k tomu patří, sevře ve svém tvídu, pohlédne mi do očí a na mých dychtivých rtech zanechá příchuť nebe nebo žár vášně. Byla jsem za něj vdaná celé tři týdny.“

(Citát je z oddílu *Láska*, kapitoly *Romantika*.)

Svět možností

Samantha ellis

V předmluvě ke své nejslavnější knize z roku 2014 *How to Be a Heroine: Or, What I've Learned from Reading Too Much* (Jak se stát hrdinkou, anebo co všechno jsem se naučila při nezřízené četbě) vykresluje tehdy ani ne čtyřicetiletá britská spisovatelka Samantha Ellis (*1975) výšlap po yorkshirských vřesovištích, na němž se pohádala se svou nejlepší kamarádkou Emmou. Spor zažehla otázka, jestli je lepší být jako Jane Eyrová ze stejnojmenného románu Charlotte Brontëové, anebo jako Kathy Earnshawová z románu *Na větrné hůrce* Emily Brontëové.

Ellis se ve „vášnivé, svéhlavé a krásné“ Kathy vzhlížela a „stoická, ctnostná a skromná Jane“ ji nikdy nezajímala. Naopak Emma na Jane oceňovala, že je „nezávislá, zná samu sebe, odmítá akceptovat hlouposti a neustupuje ze svých zásad. Zatímco Kathy je prostě pitomá.“ Omračená Ellis byla vzteky bez sebe, ale když kamarádky vystoupaly na opuštěnou zříceninu staré usedlosti Top Withens, „mraky zmizely a vysvitlo slunce – ideální scénérie pro prozření. Mýlila jsem se. Celý život jsem se snažila být Kathy, ale měla jsem raději usilovat o to být Jane. (...) Pokud jsem se spletla v Kathy, co když se pletu i v dalších hrdinkách?“

Ověřila to ve zmíněné humoristické, leč zasvěcené esaji se silnými autobiografickými prvky. Přehodnocuje v ní nejen vztah ke Kathy, ale také k dalším hrdinkám z převážně anglosaské literární tradice. Na paškál si kromě Kathy bere Malou mořskou vílu, Elizabeth Bennetovou (*Pýcha a předsudek* od Jane Austinové) či Scarlett O'Harrowou (*Jih proti Severu* od Margaret Mitchellové). Kniha vrcholí jedinou hrdinkou, nad kterou autorka neláme hůl – Šeherezádou (svým nekonečným vyprávěním zachraňuje nejen sebe, ale také další ženy, což je pro Ellis nejvyšší spisovatelská meta).

Při psaní *Hrdinek* paralelně pracovala na své přelomové hře *Rande s feministou* (2016), v níž hybnou dramatickou silou je rozhodnutí hlavní hrdinky, ne náhodou pojmenované Kate, osvobodit se od představy Heathcliffa jako ideálního partnera. „Zatímco píšu tuto knihu, píšu také divadelní hru o ženě, která randí se špatnými muži, protože jejím vzorem romantického hrdiny je Heathcliff. Když jsem hru u chipsů a vína přečetla svým přátelům spisovatelům, s nimiž jsem každý úterní večer chodila do jedné zaplivané hospody v Soho – mimochodem šlo o samé muže a každý byl lepší feministka než já – řekli mi: ‚Přece nemůžeš pořád toužit po Heathcliffovi!‘ Moje hrdinka nefungovala ani v první, ani ve druhé verzi a já pochybovala, jestli vůbec někdy bude. A pak jsem si řekla, že ji musím napsat, protože ji potřebuji, a když ji potřebuji já, bude ji potřebovat i někdo jiný.“

Motiv toxického muže, u něhož hrubost chybě interpretujeme jako projev vášnivé lásky, není to jediné, co z *How to Be a Heroine a Feminist* (v originále *How to Date a Feminist*) dělá sourozence. Knihu a hru spojuje mnoho dalších detailů: od nuancí (ex-partnerů Kate jsou podobní ex-partnerům Ellis), přes zoufalou touhu najít si ideálního partnera, až po základní tematický snopec spočívající v touze se změnit a v touze uniknout z vězení (do něhož nás zavírají naši blízcí, přátelé, okolnosti, vzdělání, společnost, my sami atd.). Obě díla jsou tak aktem exorcismu. Spisovatelka vymítá ze své hlavy i srdce chorobné představy o tom, co je „pravá láska“ a jak by měl vypadat vztah. Dospívá u toho k tomu samému, k čemu moderní psychoterapie – že pověstní motýlci v břiše nemusí být známkou citu, ale spíš podvědomou reakcí na vzorec chování, který jsme vypožorovali v dětství a přijali ho jako jediný správný. Ellis v dětství a dospívání – jak dokládají otevřeně napsané *Hrdinky* – posbírala kupu takových nefunkčních vzorců...

Její životopis nemůže začít ničím jiným než rodinným původem. Patří k jedné z největších, nejstarších a nejváženějších východních židovských komunit – k iráckým Židům. V Iráku se pod osmanskou nadvládou žilo židovské menšině v rámci možností dobře. Jejich postavení se proměnilo, když arabské země získaly nezávislost a když vznikl stát Izrael. Nenávistná antisemitská kampaň vedla k Operaci Ezdráš a Nehemjáš, kdy na počátku 50. let bylo z Iráku do Izraele (přes Kypr a Írán) letecky přepraveno 121 000 Židů. Mezi nimi byl i otec Samantha Ellis, tehdy ještě malý kluk. Pár optimistických židů v Iráku zůstalo (uvádí se 6000), ale i ti v 60. letech odešli. To byl případ Ellisiny matky. „Moje mladá, krásná matka má za sebou život jako z románu: dětství v Bagdádu, pronásledování, neúspěšný útěk přes kurdské hory, 20 dní ve vězení, úspěšný útěk do Londýna a bouřlivý román s mým otcem – to vše zažila už ve 22 letech.“

Osud Ellisina otce po odchodu z Bagdádu je totožný s Joeovým příběhem v *Rande s feministou*: několik let strávil v uprchlickém táboře v Izraeli. Po absolvování vojenské služby studoval v Londýně, kde se poté usadil a rozjel podnikání s bratrem – dováželi a vyváželi zboží, od látek až po telefony. Když v irácko-židovském společenském klubu zažil onen bouřlivý románek, žil v Londýně přes deset let.

Samantha Ellis se narodila o 4 roky později, v roce 1975. Vyrůstala sice v západním velkoměstě, nicméně v izolovaném společenství své komunity. „Měli jsme strach, že se asimilujeme a ztratíme sami sebe, a tak jsme úzkostlivě lpěli na tradicích. Z vřelých, hlučných a milujících jsme se stali klaustrofobickými.“ Uzavřenost traumatizované menšiny umocnila skutečnost, že iráčtí Židé se dost lišili nejen od nežidovských spoluobčanů, ale také od „běžných“ židů. „Místo gefilte fiš jsme jedli rýži, místo sledování filmů Woodyho Allena jsme tančili břišní tance.“ Dokud malá Samantha nezačala chodit do školy, myslela si, že „všichni dospělí mluví judeo-arabštinou a že angličtina je jen dětský jazyk.“ Situaci navíc komplikovala víra.

Rodina Ellisových sice ortodoxní judaismus nepraktikovala, ale co se týče ženské otázky byla značně bigotní. Ortodoxní judaismus ženu chápe výlučně jen jako manželku a matku, jakékoli další role jí upírá. „Moje babička se vdala v 18 letech. Šlo o domluvený sňatek. S dědečkem, který byl dvakrát starší než ona, se poprvé setkala na jejich zasnubním večíрку. Na líbáňky jeli vlakem do Istanbulu a vrátila se těhotná.“ Ve 12 letech Ellis trklo, jak moc její klaustrofobické stavy umocňuje to, že se narodila jako žena. „Chlapci stu-

dovali fascinující a hlubokomyslný Talmud, a my dívky jsme se učily o židovských svátcích jen prostřednictvím pečiva, které se na ně peklo. Na židovský Nový rok, Roš ha-šana, se pekl medovník, na Purim Hamanovy uši, na Pesach makronky. Jednou jsme nechaly krémové tvarohové koláče na Šavu'ot vychladnout, zatímco jsme se šly učit o rituální čistotě ženy. Po návratu jsme místo koláčů našly drobký. Kluci všechny koláče snědli. Když jsme umývaly prázdné formy, přemýšlela jsem, proč se nikdo jiný kromě mě nezlobí.“

Brzy našla metodu, jak vykračovat z myšlenkové bubliny svého okolí. Hltala všechny knihy, které jí přišly pod ruce. V 16 letech přečetla *Jih proti Severu* a utkvěla v ní nejen informace o šířce pasu 16leté Scarlett O'Harové (údaj 17 palců, tj. 43 cm, jí způsobil poruchu příjmu potravy), ale také Scarlettina „síla bojovat za vlastní nezávislost.“ Rozhodla se vybojovat si svolení jít na univerzitu. „Byla jsem jediná dívka v naší komunitě, která po něčem takovém toužila.“ Rodiče sice nevylučovali možnost, že by se vzdělávala, ale přáli si, aby studovala doma pod dohledem a mohli ji tak mimo jiné „posílat na rande se syny svých přátel.“ Nebýt revoluční knihy Germaine Greerové, bible druhé vlny feminismu, *Eunuška* (1970), pravděpodobně by se jejich přání podvolila (mimořádně: její tradicionalističtí rodiče se za pár let sami vzepřeli zvyklostem a k velkému údivu Ellis i pobouřeného okolí se rozvedli...).

„Po *Eunušce* jsem ve školní knihovně sáhla jen kvůli obálce. Ochablý a dutý ženský trup zavěšený ve vzduchu mě provokoval.“ Přečetla ji v němém úžasu během několika obědových přestávek. „Objevila jsem spisovatelku, která propojila vědu, ekonomii, matematiku a logiku s autobiografií, aby nám ukázala, jak jsou ženy ‚kastrovány‘ patriarchátem. Germaine Greerová netvrdila, že osvobodit

se bude snadné, ale že by to mohlo být zajímavé. Vyzvala nás, abychom ochutnaly svou menstruační krev; pokud se nám z ní udělá špatně, je to důkaz, že ještě nejsme emancipované. Psala také o tom, jak milující manžel módní návrhářky Mary Quantové vyholil pubické ochlupení své ženy do tvaru srdce – šokující náhled na to, jak by mohl vypadat vztah s feministou. A především sebevědomě prokázala, že mnoho věcí, které jsem do té doby považovala za neměnné, jsou jen podmíněné, že ženám byl vnucen jeden určitý příběh, který ale mohou roztrhat a přepsat. (...) Otevřely se mi oči.“

Když ji učitel ze střední školy doporučil přihlásit se na Cambridge, hodná, poddajná a neurotická židovská dívka se přerodila v liti. Po studiu věhlasné univerzity tak moc toužila, že si divokými rodinnými hádkami vydobyla svolení k podání přihlášky. Ale rodiče si stanovili podmínku: musí ji na školu přijmout na první pokus. Neprojde-li přijímačkami, na studia rezignuje. Prošla a za pět minut dvanáct vylétla z hnízda.

Krátce nato se zamilovala do Aškenázského Žida. A aby nás ten mentální vzorec návratu do klece bil do očí ještě více, její přítel inklinoval k ortodoxnímu judaismu a odešel studovat do Izraele. Ellis za ním přiletěla a hned na letišti pochopila, do čeho se žene. Z jednoho vězení by utekla do jiného. Poprvé v životě v sobě odhalila mentální vzorec, tj. zažitý způsob myšlení, cítění a chování, který se utvořil na základě minulých zkušeností a automaticky ovlivňuje naše reakce na nejrůznější situace. Rozešli se. Z mentálních vzorců udělala Ellis ústřední téma své tvorby (viz vymítání Heathcliffa). Dokonce je zkoumala v rámci – sice vědecky sporné, ale pro některé účinné – terapeutické metody „rodinných konstelací“.

Pro zpracovávání takového tématu je divadlo ideální platformou, protože dokáže nejlépe artikulovat procesy rozhodování. Z této perspektivy není vůbec divu, že Ellis divadlu propadla hned, jak k němu na Cambridge příchla. Do té doby s ním neměla vůbec žádné zkušenosti, zkoušela psát jen básně. Přesto ji spolužáci oslovili, aby jim pomohla napsat divadelní hru. Měli trable s psaním ženských postav a potřebovali někoho k ruce. Ellis souhlasila a rázem se ocitla mezi svobodomyšlnými divadelníky. „Poezie mi najednou připadala vedle živosti divadla, kde se všichni sešli – autoři, herci, režisér, výtvarník, dokonce i diváci, hlavně diváci – aby v něco věřili, nudná a nezajímavá. Básně, které jsem psala, vycházely jen z mých neuróz, pro divadlo jsem mohla psát více hlasy, žít jiné životy, tvořit vlastní hrdinky (a možná jednou i hrdiny).“

Po hlavě se vrhla do průzkumu neznámého oboru – probírala se hrami Noëla Cowarda, Antona Pavloviče Čechova či Williama Shakespeara, a také odbornou divadelní literaturou, zvláště Peterem Brookem. „Jednou jsem celou noc zůstala vzhůru a četla Brookův *Prázdný prostor*, jako kdyby to byl thriller; divadlo se díky němu zdálo důležité, lidské a živé.“ Zkusila herectví i režii, to ale pro její introvertní povahu nebylo – chtěla pro divadlo psát. S ukrajinským studentem, který „pracoval na jatkách a kouřil jako komín“, vytvořila hru o dvou psychopatech a s matematikem s vášní pro hudební divadlo napsala muzikál o upírech a maloměstském rasismu. Avšak první, výlučně jen její dílo, bylo melodrama o generaci X *The Candy Jar*. Inspirovala se v něm svou oblíbenou hrou od Edwarda Albeeho *Kdo se bojí Virginie Woolfové?*. Ellis o této prvotině, v níž nechybí sebepoškozování, podivné slovní hříčky a panenky Barbie, nemluví v superlativech, ale v roce 1996 s ní vyrazila na prestižní festival Edinburgh Fringe. Velkolepý festivalový rej ji definitivně utvrdil v rozhodnutí stát dramatickou. Musela jen vymyslet, čím se uživí, než prorazí.

Nejdřív editovala cizí texty v jednom „pochybném“ nakladatelství, ale její kreativita ji po čase od rutinních korektur odvedla k žurnalistice. V *Evening Standard* se vypracovala z rešeršistky v novinářku s vlastním sloupkem, v němž doporučovala, co si v Londýně nenechat ujít. A pak se – těsně před třicítkou – dostala do *Guardianu*.

Psala pro něj články o klíčových událostech v dějinách britského divadla. Už to vypadalo, že jejím osudem bude novinářina, ale jedna návštěva archivu vlak vrátila do původních kolejí. Pátrala v něm po podrobnostech o skandální premiéře hry *Chuť medu*, v níž se Shelagh Delaney během pouhých 10 dnů otevřeně vypsala ze všeho, co ji trápilo. „Její vztek a cílevědomost ve mně vyvolaly pocit, že jsem svůj život vzala za špatný konec. (...) Místo, abych divadlo dělala, psala jsem o něm.“

Nakvašeně sedla k počítači a po vzoru Delaney zdramatizovala své trauma z iniciačního vztahu s Aškenázským Židem. *Patching Havoc* mělo světovou premiéru v roce 2003 v londýnském divadle specializovaném na začínající dramatiky Theatre503. „Hra to byla roztříštěná a chaotická, ale měla v sobě víc upřímnosti než mé předchozí opatrné, vyumělkované, vycizelované dramatické pokusy.“ Když se na konci premiérového představení setmělo, Ellis

pocítila, že se její kariéra konečně rozjíždí. Dojem se přetavil v realitu, když ve 32 letech získala stipendium v umělecké kolonii v New Hampshire. Náhle se mohla stoprocentně věnovat psaní.

V New Hampshire pracovala na hře o Gertrudě Bellové, britské cestovatelce a diplomatce, která sehrála významnou roli při vzniku státu Irák. Potom psala rozhlasové hry pro BBC (např. kurdskou komunitu ze severního Londýna zachytila v *Sugar and Snow*), hry pro děti a mládež (v *Operation Magic Carpet* sní londýnská holka s irácko-židovskými kořeny o výletu do Bagdádu), anebo krátké hry pro nejrůznější soubory (první verze hry *Rande s feministou* byla krátká hra obsahující jen žádost o ruku). Z jejich miniatur nejvíce vyniká *A Sudden Visitation of Calamity*, která se v roce 2008 hrála v cambridgeském Menagerie Theatre. Ellis v ní popisuje své bolestné zkušenosti se záchvaty, kterými trpěla a trpí od dětství. „Trvalo roky, než stanovili nepříliš pravděpodobnou diagnózu: trpím (prav-

děpodobně) záchvaty, které způsobuje (pravděpodobně) bazilární migréna, která je (pravděpodobně) způsobena pulsy v bazilární tepně, která vede ze zátylku do mozku.“

Největší pozornost zaznamenala drzá komedie z prostředí ortodoxní židovské rodiny *Cling To Me Like Ivy* (2010). Ellis inspiroval skandál v ortodoxní židovské komunitě, který omylem roznítily Victoria Beckham (ve vtípu zpochybnila původ paruk, které nosí vdané židovské dámy). Komedii s dívčí postavou, v níž svatební paruka zažehne plamen vzpoury, jednak vydalo prestižní nakladatelství Nick Hern Books a jednak ji zinscenovalo Birmingham Repertory Theatre. *Cling To Me Like Ivy* vrávorá na hranici mezi tradičním a moderním, stejně jako na ní vrávorá celý život Ellis. Rozkročení mezi dvěma extrémy a dovednost se mezi nimi pohybovat bez soudů dodává její práci výjimečnou ambivalenci. Vtělila ji také do *Feministy*.

V něm k problému současných vztahů, genderovým otázkám a feminismu přistupuje s pochopením pro všechny názorové odstíny. Nezatahuje nás do žádných kulturních válek, které otázku feminismu a genderu schválně extremizují. Místo toho velmi citlivě, bez předsudků a na základě praktických životních zkušeností hledá bilanci, harmonii, rovnováhu – ať už mezi konzervativním a liberálním přístupem k životu, mezi racionálním a emocionálním přístupem, mezi mužem a ženou anebo mezi mužským a ženským principem. Otázka feminismu je pro Ellis „pouze“ otázkou rovnosti a rovnováhy

(na základě tohoto přesvědčení spoluzaložila v roce 2012 divadelní společnost na podporu žen dramatických Agent 160 a reagovala tak na šokující statistiku, která zjistila, že „ženy jsou autorkami jen 17 % zinscenovaných divadelních her ve Velké Británii“).

Ellis se netváří, že dopady feminismu jsou vždycky ideální. Nad jeho výhodami i nevýhodami ve *Feministovi* hloubá pomocí žánru romantické komedie. Tradiční formát ale zreformovala a stvořila „romantickou komedii pro 21. století“. Tj. rovnoprávnou komedii, kde vztahová dynamika postav není založena na jednoduchém vzorci aktivní muž (lovec) versus pasivní žena (kořist) a kde láska není pojímána jako pohádkově idealizovaná komodita, ani jako destruktivní posedlost, ale jako stabilizační fenomén mnoha podob, na kterém je potřeba kontinuálně pracovat. I proto její postavy nikdy nepodvádí, nelžou, neškodí, nejsou „zlé“. Přesto mají „co“ hrát. Upřímně se snaží být dobré a chovat se správně, ovšem ne vždy to je možné. Konflikt/problém je zakódovaný jen uvnitř nich samých.

Pro svou reformu „romcom“ žánru se inspirovala anti-iluzivními principy a názory Bertolda Brechta. „Brecht, kterého moji divadelní přátelé neustále citují, říkal, že bychom vždy měli vidět rozhodnutí, která postavy neudělají, stejně jako ta, která udělají. (...) V Brechtových hrách není žádný čin nevyhnutelný. Neukolébá nás iluzí, nedovolí nám zapomenout, že jsme v divadle, místo toho nás neustále udržuje v bdělém stavu – každou chvíli nám prezentuje rozhodnutí svých postav, včetně možných alternativ těchto rozhodnutí.“ V tomto kontextu je pak zřejmé, že koncept zcizujících proměn herců v jiné postavy není důsledkem snahy ušetřit za obsazení, ale důsledkem vědomého předesnění ústřední otázky hry: je možné se změnit? Anti-iluzivnost *Rande s feministou* umožňuje, abychom inscenací neodvyprávěli jen netradiční milostný příběh, ale abychom z ní udělali spontánní zamyšlení dvou mladých herců nad tím, jestli je možné najít a udržet vztah založený na otevřenosti a rovnoprávnosti.

Kromě Brechta se Ellis inspiroje také u dvou slavných židovských autorů: u Neila Simona (pointované dialogy plné slovních gagů) a u scénáristky, která žánr romantické komedie v 90. letech zásadním způsobem zmodernizovala, Nory Ephron (*Když Harry potkal Sally*, *Samotář v Seattlu* či *Láska přes internet*). Čerpala také z tzv. screwball komedií (ztřeštěných komedií). Subžánr filmové romantické komedie populární ve 30., 40. a 50. letech udělal z ženské hrdinky dominantní figuru, která narušuje a satirizuje genderové stereotypy (*Stalo se jedné noci* s Clarkem Gablem a Claudette Colbert či *Leopardí žena* s Katharine Hepburn a Cary Grantem).

Kvůli žánru romantické komedie, ačkoli reformované, nemohla Ellis dlouho najít producenta, který by hru chtěl zinscenovat – mnohým přišlo, že tak vážný námět není vhodné odít do humoristického hávu. Režisér Matthew Lloyd s tím nesouhlasil a přesvědčil londýnské Arcola Theatre, aby hru nastudovalo. Po úspěšné premiéře v září 2016 byly nespravedlivé peripetie kolem hledání producenta zapomenuty. V Lloydově režii excelovali Tom Berish a Sarah Daykina, a kritika jákala nejen nad nimi, ale i nad „svižným, duchaplným, chytrým textem až po okraj nabitým jiskřivými dialogy“ či nad „vtipnou, šibalsky provokativní a jednoduše půvabnou inscenací“. *Rande s feministou* ten samý rok vydalo nakladatelství Nick Hern Books a hra pronikla do celého světa (od řady inscenací v Německu, přes Istanbul až po Šanghaj).

Po *Rande s feministou* se Ellis obrátila k próze a své variaci na literaturu faktu. V roce 2016 vydala biografii Anne Brontëové *Take Courage: Anne Brontë and the Art of Life* (*Seber odvahu: Anne Brontëová a umění žít*) a pár dní po naší premiéře *Feministy*, která bude vůbec prvním uvedením Ellis v ČR, vyjde její nejnovější kniha *Chopping Onions on My Heart, On Losing and Preserving Culture* (*Krájení cibule na mém srdci, o ztrátě a zachovávání kultury*). Cibul-

lovému idiomu z judeo-arabštiny nerozumíte nejen vy, ale ani její syn, protože vazbu na své kořeny, a zvláště jazyk, ztratil – a přesně o tom má tahle „mimořádně pohlcující a čtivá meditace nad lidskou identitou“ být.

Možná vás teď spíše než zvláštní název knihy zaujala informace, že Ellis má syna. Na závěr publikace o Anne Brontëové nám ještě ke všemu prozrazuje, že se vdala. Takže se to Kate, tedy Ellis, podařilo? Našla svého Steva, s nímž pracuje na rovnoprávném vztahu? Změnila se? „Všechny mé hrdinky, včetně Malé mořské víly, dokonce i včetně ubohé, nudné a netečné Šípkové Růženky, ve mně vyvolávaly vědomí možností. Dávaly mi pocit, že nejsem nucena žít příběh, který pro mě vybrala moje rodina, že nejsem odsouzena plahočit se k osudu, který mi předem určil Bůh, že nemusím být definována svými záchvaty, ani uvězněna ve fikcích, které jsem si sama vytvořila, nebo utvářena příběhy jiných lidí. Že chci zkrátka psát svůj vlastní život.“ Ano, řekl bych, že se lidi změnit mohou – pokud tedy najdou odvahu být autory svého života. Jako Samantha Ellis.

Napsal Pavel Ondruch

Režisér
Pavel Ondruch

Korespondenční

ROZ HOVOR

se Samanthou Ellis

Vím, že se váš irácko-židovský původ zmiňuje často, přesto vás chci poprosit: mohla byste nám o vašich kořenech říct více?

Za tuhle otázku děkuji! Oba rodiče byli iráčtí Židé. Narodili se v Bagdádu, městě s prosperující židovskou komunitou. Ve čtyřicátých letech 20. století byl celý Bagdád dokonce z jedné třetiny židovský! Bohužel v Iráku, zvláště po založení státu Izrael, narostl antisemitismus do obřích rozměrů. Většina židovských obyvatel proto v letech 1950 a 1951 využila hromadný letecký most a odešla do Izraele. Včetně mého otce. Jako jedenáctiletý kluk pak několik následujících let strávil v izraelském uprchlickém táboře. Jeho osud inspiroval postavu Joa v *Rande s feministou*. Rodina mé matky v 50. letech neodjela. V Iráku uvízli až do roku 1971, kdy se jim po dalším vzepětí strašlivé vlny antisemitismu v 60. letech podařilo uprchnout. Matka odjela do Londýna, kde se seznámila s otcem. Ten se do Londýna dostal po absolvování vojenské služby v Izraeli. V Londýně nejdřív studoval, a pak tam už zůstal.

Jak vypadalo vaše dětství? Co vás bavilo a o čem jste snila?

Narodila jsem se roku 1975 v Londýně a vyrůstala tam po boku svého mladšího bratra. Od malička mě to táhlo k příběhům, v nichž vystupovaly neohrožené, tvořivé dívky a ženy. Aktivně jsem se snažila najít inspirativní hrdinky, od nichž bych se mohla něco naučit. Vlastní příběhy jsem psala od malička. Fantazie pro mě byla nástrojem úniku. Aniž bych to tehdy dokázala pojmenovat, vzrušoval mě fakt, že představování si nejrůznějších postav a světů může mít přímo radikální důsledky – pokud si umíme představit, že je něco jiné než je, dokážeme lépe bojovat za změnu. Snad.

Kdy a jak jste propadla divadlu, či přesněji psaní pro divadlo?

Měla jsem velké štěstí, když mě přijali ke studiu angličtiny na Cambridge. Hned v prvním studijním týdnu jsem se seznámila s dvěma milovníky divadla. Coby tvůrčí tandem spolu chystali divadelní hru a potřebovali někoho, kdo umí „psát holky“. Přislíbila jsem jim pomoc. A oni mě pak tolik naučili! Divadlo mě uhranulo schopností vést aktivní a živý dialog mezi dramatikem, režisérem, scénografem, obsazením, zbylou tvůrčí posádkou a samozřejmě i s divákem. Rozhodla jsem se, že budu pro divadlo psát mnohem víc. Během studií v Cambridge jsem napsala ještě pár dalších her, některé jsme se spolužáky dokonce zinscenovali. Po absolutoriu se dvě z nich uváděly na Edinburgh Fringe Festival. Byl to úžasný zážitek! Poprvé jsem hrála před publikem, které nebylo složené jen ze studentů. Sledovala jsem, co funguje a co ne, a snažila se odhalit proč. I to mě hodně naučilo.

Po studiích jste se ale věnovala žurnalistice...

I tak jsem pokračovala v psaní her. Pracovala jsem u toho jako editorka v dobrovolnickém neziskovém sektoru a v knihkupectví. Novinařinu jsem milovala, ostatně několik let mě živila. Hodně mě naučila. Například tvorbu pod časovým tlakem blížící se uzávěrky, pokládání otázek či umění pracovat s různými postavami i hlasy. Získala jsem také sebedůvěru v práci se zdroji, což se mi hodí při rešerších k mým hrám. Za posledních 12 let jsem pak psala nejen hry, ale také literaturu faktu a filmové scénáře. Kupříkladu jsem byla členkou scénaristické tvůrčí skupiny připravující dva díly rodinného filmu *Paddington*. Úžasná zkušenost!

Z čeho vzešla idea hry *Rande s feministou*?

Rande s feministou bylo výrazem mé frustrace z toho, že jsem feministkou v pracovním životě a s mými přáteli, ale jakmile se zamiluji, celé mé feministické přesvědčení se okamžitě rozpadne. Mnoho mých kamarádek prožívalo stejný problém – v práci jsme byly feministky, ale zároveň jsme udržovaly (dobrovolně!) vztahy s muži, kteří nás nerespektovali. Měla jsem pocit, že jsme feminismus přijaly jen hlavou, ne srdcem. Pomocí *Rande s feministou* jsem chtěla pochopit proč.

Jakým způsobem text vznikal?

Nejdříve šlo o dvacetiminutovou hru pro soubor s názvem *The Miniaturists*. Tuto divadelní společnost vedli dramatici, kteří si u jiných dramatiků objednávali krátké hry. Nabídl mi, abych pro ně něco vymyslela. Vznikla krátká scéna, která se stala základem pro situaci v *Rande s feministou*, v níž Steve žádá Kate o ruku. Nikdy jsem neměla režijní ambice, ale u téhle miniaturní jsem udělala výjimku. Z otázek, které mi kladli herci, i z reakcí publika, jsem se toho opět hodně naučila. Posléze mi došlo, že by se látka dala rozpracovat v celovečerní hru.

Chtěla jste už na začátku, aby 6 postav hráli 2 herci?

Ano, od začátku jsem chtěla, aby to byla hra jen pro 2 herce. Fascinovala mě myšlenka, že v našich životech opakujeme stále stejné vzorce, že sice toužíme po vztazích s novými a užasnými lidmi, kteří s naší rodinou nemají nic společného, ale nakonec stejně chodíme s našimi rodiči. Hodně jsem četla o terapeutické metodě, které se říká rodinné konstelace. Lidé se v ní dostávají do situací simulující jejich rodinné vztahy i opakující se vzorce, v nichž jsou uvěznění. Z toho se zrodil koncept hry. Původně jsem pracovala jen s Kate, Stevem a rodiči, ale později k nim přibyl i jejich ex-partneři. Příběhu dodali větší hloubku i zábavnost.

S jakými inspiračními zdroji jste pracovala?

Předsevzala jsem si, že dodržím strukturu romantické komedie. Při psaní jsem se dívala na všechny své oblíbené romantické filmy z 80. a 90. let, především na film *Když Harry potkal Sally*, který ověřoval, jestli může existovat přátelství mezi mužem a ženou. Působilo to až jako nějaký vědecký výzkum. Ve filmu *Pod vlívlím úplňku* se mi líbilo, jak je romantický vztah zkoumán v kontextu celé rodiny – protože seznamovat se s lidmi vždycky znamená seznamovat se i s jejich blízkými. Všichni jsme součástí nějaké rodiny, společenství přátel a známých, a našemu novému partnerovi nezbývá než se k tomu nějak postavit. Vrátila jsem se také ke screwballovým

komediím ze 30. let, kde vystupují neuvěřitelně tvrdé a odvážné hrdinky. Bylo zřejmé, že v žánru komedie se paradoxně můžu pustit do vážnějších témat, než kdybych psala vážné drama.

Jak se *Rande s feministou* dostalo do Arcola Theatre?

Mnoho britských divadel k textu přistoupilo s nedůvěrou jen proto, že šlo o komedii. Zaznamenala jsem i výtky, že by hra měla být vážnější, jinak prý její témata nevyniknou. Divadelní soubory ji strašně dlouho ignorovaly. Když si ji přečetl skvělý režisér Matthew Lloyd a rozhodl se ji sám nastudovat, přesvědčil o její kvalitě výborné londýnské Arcola Theatre. Matthew správně cítil humor i tempo hry. Premiéra byla přesně taková, o jaké jsem snila.

Máte k Ženskému mírovému táboru v Greenham Common nějakou osobní vazbu?

Bylo mi 6 let, když Ženský mírový tábor v Greenham Common započal a 16, když ze základny odletěly poslední rakety. Celé dětství mě ženy z Greenham Common prostřednictvím televizních zpráv provázely. Fascinovalo mě, jak jednoduchými prostředky dokázaly docílit velkých změn. Ráda jsem si prohlížela fotky, na nichž na mě tábor působil jako tvořivé místo pulující uměním a vynalézavostí. Myšlenka využít kreativitu k vyjádření protestu mě uchvátila. Při psaní *Rande s feministou* jsem pročetla rozhovory s ženami, které v táboru protestovaly, ale příběh o ztrátě snubního prstenu kvůli zmrzlým prstům jsem vyslechnula živě. Na večírku mi ho vyprávěla jedna žena, která se protestů v Greenham Common přímo účastnila.

S čím byste chtěla, aby divák z divadla po zhlédnutí *Rande s feministou* odcházel?

Chtěla jsem napsat příběh, ve kterém se lidé budou poctivě snažit vyřešit složitý problém, jak ve vztahu docílit rovnosti i respektujícího zázemí. A taky jsem se chtěla pokusit o šťastný konec. I když vím, že závěr mé hry zanechává v divácích mnoho pochybností. Po skončení představení

Ženský mírový tábor v Greenham Common byl založený na protest proti rozmístění jaderných zbraní na základně RAF Greenham Common v Anglii. Tábor vznikl v září 1981 poté, co velšská skupina Women for Life on Earth dorazila do Greenhamu. Poslední střely byly ze základny odvezeny v roce 1991. Tábor byl zrušen až v roce 2000 poté, co protestující získali oprávnění postavit na jeho místě památník.

Tom Berish a Sarah Daykin v inscenaci Matthew Lloyda *Rande s feministou* v Arcola Theatre. Světová premiéra v roce 2016.

strašně ráda poslouchám jejich diskuze. Záměrně jsem nenapsala takový šťastný konec, který by byl zcela uspokojivý. Má být šťastný jen natolik, aby provokoval k myšlení: opravdu se Kate změnila? Je Steve vzhledem k svému chování skutečně feministka? A jakou roli v tom hrají Morag a Joe?

Jak se díváte na ideu rovného partnerství? A jak definujete „pravou lásku“?

Jistě, „pravá láska“ často ztroskotá. A ani s rovností v partnerství to není snadné. Ale myslím, že je velmi důležité se o pravou lásku i rovnost snažit. A věřit, že je to možné.

V České republice se ještě najdou lidé, kteří jsou na slovo „feminismus“ alergičtí, přestože by je ani nenapadlo zpochybňovat jeho podstatu založenou na rovnosti. Proč myslíte, že je feminismus stále obětí kulturních válek?

Ještěže jsem *Rande s feministou* napsala v době, kdy feminismus nebyl předmětem tak velkých sporů! Kvůli tomuto tématu se kolem mě neroléhalo tolik „křiku“. Doba se ale změnila. I ve Velké Británii se dnes najdou lidé, kteří ke slovu feminismus mají odpor. Těžko se mi to chápá, protože feminismus je především víra v rovnost. A na tom by nemělo být nic kontroverzního.

Rande s feministou prošlo všemi možnými světovými jevišti, a určitě jste i viděla celou řadu inscenačních verzí. Jaká ve vás nejvíce utkvěla?

Upřímně řečeno mě zaskočilo, že moje malá hra, která ve Velké Británii dlouho čekala na uvedení, se hrála na tolika místech. Vůbec jsem to nečekala, o to větší mám radost. Zatím jsem ale viděla jen jednu produkci (doufám, že to v budoucnu napravím!). Byla to velmi vtipná, břitká a svižná inscenace z Hamburku, která mě hned okouzila. Zhlédla jsem ale taky hodně videí a fotografií z jiných inscenací – jedna se například odehrávala v boxerském ringu, v němž se skutečně boxovalo! V několika dalších obsadili šest a více herců. A v Šanghaji mi vyrazili dech obrovitánskou scénou-

grafii. Jiné inscenace šly naopak úspornější cestou, nepotřebovaly kulisy, ani kostýmy. Jsem vděčná za všechny verze i za všechny režijní nápady.

Jak text *Rande s feministou* vnímáte z odstupu několika let?

S největší pravděpodobností bych dnes většinu věcí napsala úplně jinak! Ale líbí se mi, že každá divadelní hra je produktem konkrétního období. A to se týká i *Rande s feministou*. Jsem přesvědčená, že tato konkrétnost divákovi pomáhá napojit se na příběh (a já doufám, že se napojí!).

Byla jste někdy v České republice? Jaký vztah máte k Praze a naší kultuře, která je významně ovlivněná židovskou tradicí? Ostatně Divadlo Ungelt sídlí v domě Židovské obce v Praze a náš emeritní principál se k židovskému původu hrdě hlásí.

Jsem šťastná, že má práce pronikne i do Prahy. Navštívila jsem ji jen jednou. Po boku své nejlepší kamarádky jsem ji poznávala 10 dnů. Krása vašeho města si nás získala. Doufám, že se do Prahy brzy vrátím. Má pro mě mimořádný význam, že se českému publiku poprvé představím v divadle, které je tak silně propojeno s pražskou židovskou kulturou.

Jaké jsou vaše profesní plány?

V dubnu mi v Británii vyjdou memoáry s názvem *Chopping Onions on My Heart*. Popisují v nich, jak jsem si uvědomila, že jazyk mé rodiny – irácký židovský jazyk – vymírá. A já ho kvůli tomu nemohu předat svému synovi. Je to kniha o kultuře, kterou se snažíme zachránit a udržet, a o kultuře, kterou ztrácíme a necháváme vymizet.

Máte v plánu i nějaké nové drama?

S Matthewem Lloydem stále pracuji na nových hrách. Akorát divadlo ve Velké Británii v současné době prochází těžkými časy – v rozpočtu na kulturu se hodně škrtalo a divadelní scéna se ještě nevzpamatovala z následků uzavírek během pandemie... Ovšem moje srdce stále bije pro divadlo a doufám, že se mu v budoucnu budu věnovat víc.

Korespondenční rozhovor z února 2025 vedl a posléze přeložil Pavel Ondruch.

Plakát k filmu *Na Větrné hůrce* (1939) měla mladinká Samantha Ellis vyvěšený v pokojičku. Heathcliff, včetně šílené interpretace Laurence Oliviera, byl vzorem jejího ideálního partnera...

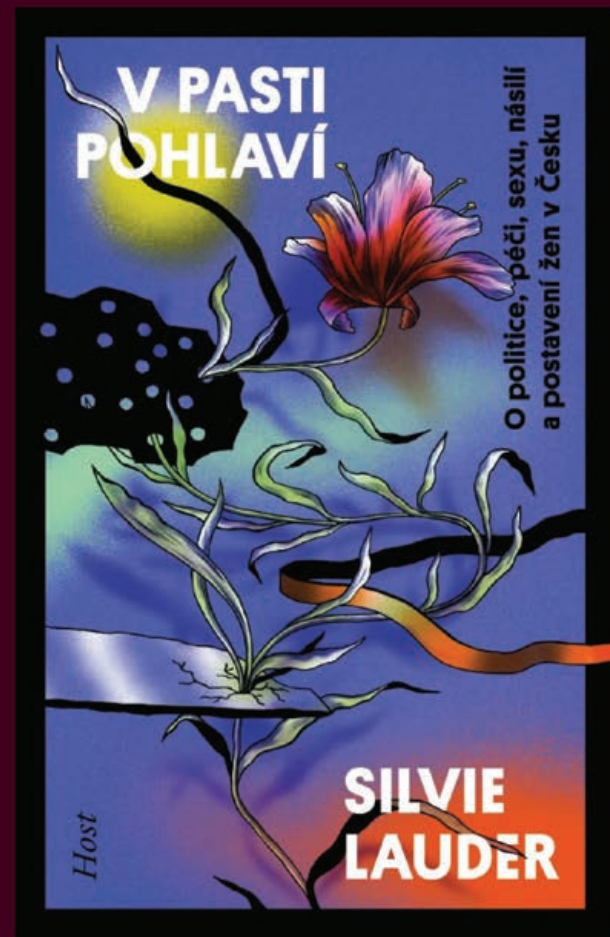
Ukázka z knihy Silvie Lauder

V pasti pohlaví

Pojem „toxická maskulinita“ je často mylně chápán jako názor, že maskulinita je toxická sama o sobě, tedy že být mužem je v základu cosi špatného, „jedovatého“. Toxická maskulinita ale popisuje něco jiného – typ či druh maskulinity, který je toxický proto, že otravuje životy lidem, po nichž je vyžadována. Vedle ní pak existuje jiná, netoxická maskulinita. Ideály toxické maskulinity mužům vštěpují, že mají ženám dominovat, neprojevat žádné emoce s výjimkou hněvu, chovat se k druhým bezohledně a nadřazeně, neshody řešit násilím.

Skvěle to vyjádřil americký hudebník a básník Henry Rollins: „My muži se často potýkáme s tím, že si neseme špatné dědictví, které nám předaly minulé generace. I můj otec, který je obrovský zbabělec, enormní šovinista, gigantický rasista a ukázkový homofob, se mi to dědictví snažil předat. Opakoval, že o všechno se musí bojovat – přitom pochybuji, že on sám se někdy porval. Muži jsou po generace podněcováni k nadřazenosti nad ženami, k tomu, aby byli dobří vojáci, vypili hodně pív a pak si zašli do strip baru. Jen se podívejte, jak silným historickým vzorem jsou kovbojové. Kam to vede? K homofobii, rasismu, používání násilí v každé konfliktní situaci. Ke zkratkovitému myšlení, kdy si říkáte: Tenhle člověk je jiný než já? Tak to mu jednu natáhnou.“

Rollins se touto cestou odmítl vydat, protože si velmi záhy uvědomil to, co jsem v úvodu kapitoly dokumentovala hořkými statistikami, že to je „cesta k sebezničení“. „Tím neříkám, že musíte všechny kolem sebe objímat. Říkám jen to, že je nutné odmítnout kulturu násilí, která muže nadřazuje nad ženy,“ říká Rollins. „Žena už od dětských let zažívá to, že je sexuálním objektem, poslouchá poznámky učitelů, její vzhled komentují otcové jejích kamarádů a kamarádek, hvízdají na ni na ulici. Muži sami podobnou zkušenost nemají – oni jsou ti, kdo se dívají a komentují. Vzájemně se k sobě chováme dost brutálně a působí to traumata – a to taky vnímám jako důsledek maskulinní kultury.“

Jako alternativu k toxickému muži nabízí Rollins muže emancipovaného, který se podobně jako žena oprošťuje od zastaralých vzorců a stereotypů a nachází si vlastní cestu. Rollinsova představa připomíná koncept, s nímž přišla česká socioložka Hana Librová, nazvala ho „avantgardní macho“ a jeho nástup předpověděla už počátkem devadesátých let v knize *Pestří a zelení*. „Jde o typ, který by tento svět věru potřebovat: muž, který disponuje fyzickou silou, pevností postoje a rozhodností k činu. Co ho však zásadně odlišuje od jeho kritizovaného machistického předchůdce, je jeho schopnost altruismu, trpělivosti a lásky,“ píše Librová. „Svou energii zaměřuje na ochranu okolního světa, lidí i přírody. Mužská síla nemá sloužit k sebeprosazování, k soutěži, k vítězství nad jinými a k panování. Mužská imaginace nemá vidět svět jako soubor předmětů, kterými může manipulovat.“

(Z kapitoly 7 s názvem *Pozor, emancipovaný muž*. Knihu vydalo nakladatelství Host v roce 2023.)

V Divadle Ungelt můžete v sezóně 2024/2025 dále vidět

BRÁCHA

SIMON GRAY, dva muži a jedna žena. Osudový milostný trojúhelník v průběhu dvaceti čtyř let. Komorní rodinná sága slavného britského dramatika. Hrají Marek Němec, Igor Orozovič a Veronika Khok Kubářová (za dvojroli Anity a Wendy se umístila v širší nominaci na Cenu Thálie 2023). Režie Pavel Ondruch.

CESTA K VODOPÁDŮM

LEE BLESSING, po bolestném rozvodu přišel i o milovanou nevlastní dceru. Dokáže to napravit? Fascinující jevištní road-movie o hledání cesty k sobě i tomu druhému. Hrají Jiří Langmajer (za roli Opičáka se umístil v širší nominaci na Cenu Thálie 2022) a Anežka Šťastná. Režie Michal Dočekal. Inscenace není vhodná pro děti do 16 let.

DEŠTIVÉ DNY

KEITH HUFF, drsní chlapíci Denny a Joey jsou parťáky u chicagské policie. A velcí přátelé – každý problém dokáží vyřešit. Až do teď... Strhující kriminální drama ve světové premiéře hrály filmové hvězdy Daniel Craig a Hugh Jackman. Hrají Richard Krajčo (za roli Dennyho získal Cenu Thálie 2012) a David Švehlík (za roli Joeyho se umístil v širší nominaci na Cenu Thálie 2012). Režie Janusz Klimsza. Inscenace není vhodná pro děti do 16 let.

DOBROU NOC, MAMI

MARSHA NORMAN, Jessie se rozhodla. Zbývá už jen vše svěřit matce... Strhující psychologické drama, které v roce 1983 získalo Pulitzerovu cenu. Hrají Tatjana Medvecká a Lucie Štěpánková. Režie Vít Vencel.

DVOJKA

JIM CARTWRIGHT, hospoda, kde je ten správný cvrkot. Čtrnáct postav a jen dva herci v klasice světového komediálního žánru. Drink, který vypijete až do dna. Hrají Barbora Hrzánová a Jaromír Dulava. Režie Janusz Klimsza.

HOUSLE

DAN MCCORMICK, doposud se oba bratři protloukali newyorskými ulicemi jen těžko. Všechno se ale může změnit. Zlodějíčkovské komediální drama o dvou bratřích a jejich rodinném příteli, kde naděje na lepší život odhalí pohnutou rodinnou minulost i sílu charakterů. Hrají Milan Hein, Jiří Langmajer a Pavel Liška. Režie Ladislav Smoček.

KRÁSNÁ VZPOMÍNKA

STEPHEN TEMPERLEY, jaké to je být pianistou nejhorší zpěvačky všech dob? Bizarní příběh Florence Foster Jenkinsově plný živě hrané jazzové i operní hudby. Hrají Bára Štěpánová (za roli madam Jenkinsově se umístila v širší nominaci na Cenu Thálie 2022) a Ondřej Brousek. Režie Martin Čičvák.

NADECHNOUT SE ŽIVOTA

DAVID HARE, manželka a milenka. Nastal čas osvobodit se od muže, který je opustil. Psychologická hra slavného britského dramatika. Hrají Tereza Brodská a Jitka Smutná. Režie Pavel Ondruch.

PAN HALPERN A PAN JOHNSON

LIONEL GOLDSTEIN, u hrobu paní Florence se setkají dva staří muži, pan Halpern a pan Johnson. Jednoho z nich čeká velké překvapení... Hra měla světovou premiéru v Londýně a svou poslední roli v životě si v ní zahrál Sir Laurence Olivier. Divadlo Ungelt ji uvádí s Petrem Kostkou a Františkem Němcem. Režie Ladislav Smoček.

PŘÍBĚH ZE ZOO

EDWARD ALBEE, když nemáte vztah k lidem, měli byste někde začít. Třeba na lavičce v Central Parku po cestě ze zoo... Sugestivní dílo génia amerického dramatu. Hrají David Švehlík a Ondřej Brousek. Režie Jiří Pokorný.

PŘÍTELKYNĚ

JEN SILVERMAN, „Rozvedená padesátnice hledá spolubydlící. Zn: Klidný podzim života.“ Na inzerát odpoví Robyn, akorát je pravý opak toho, co si Sharon přála... Dojemná komedie, v níž se usedlá domácnost kdesi v zapadákové ořeše v základech. Hrají Alena Mihulová a Jitka Smutná. Režie Tereza Karpianus.

PSTRUZI

EDOARDO ERBA, dopis konečně našel svého adresáta. Změnil život automechanikovi, jeho ženě i dělníkovi z místní továrny. Italská komedie o obavách, kterým lze čelit jen s humorem. Hrají Pavel Liška, Jaromír Dulava a Alena Mihulová. Režie Jakub Šmíd.

ROZPRAVY MILANA HEINA

Talk-show, ve které spolu rozprávějí principál našeho divadla Milan Hein a jeho dva pokaždé jiní herečtí kolegové. Pořad natáčí Český rozhlas Dvojka.

SKOŘÁPKA

MARCIN SZCZYGIELSKI, v zapadlé knihovně se schází nesourodá dvojice. Zakřiknutá knihovnice a suverénní zlatokopka. Co přinese toto setkání? Komedie o nečekaném přátelství a cestě ke svobodě. Hrají Alena Mihulová a Petra Nesvačilová. Režie Pavel Ondruch.

SLEPICE NA ZÁDECH

FRED APKE, muž zapomněl na její narozeniny. Je to dostatečný důvod k vraždě? Bláznivá groteska o šílenství, k němuž vás dožene manželství. Hrají Tatiana Dyková, Vojtěch Dyk a Radovan Klučka. Režie Jaromír Dulava.

STAŘÍ MISTŘI

GER THIJS, dva bratři. Oba herci. Jeden slavný a úspěšný – František Němec, druhý celý život v jeho stínu – Milan Hein. Nizozemská tragikomedie z divadelního zákulisí. Režie Milan Schejbal.

TANEČNÍ HODINY

MARK ST. GERMAIN, jak naučit tančit autistického profesora, který nemá rád doteky? Stačí ho poslat k tanečnici s nohou v ortéze... Romantická komedie o sblížení dvou samotářů, jejichž silná vůle možná překoná i nepřekonatelné. Hrají Miroslav Táborský a Petra Nesvačilová. Režie Pavel Ondruch.

VEJŠLAP

PETER QUILTER, tři stárnoucí kamarádi na úpatí hory a dvoudenní túra před nimi. Cíl je jasný: překonat krizi středního věku. Komediální oslava přátelství, přírody a života. Hrají Martin Písařík, Petr Stach a Jan Holík. Režie Pavel Ondruch.

VŠECHNY BÁJEČNÝ VĚCI

DUNCAN MACMILLAN, JONNY DONAHOE, seznam všeho, pro co stojí za to žít. Napišete ho s námi? Monodrama, které věří v lepší svět. Hraje Richard Krajčo. Režie Karin Krajčo Babinská.

VZHŮRU KE HVĚZDÁM

MARIE JONES, měl to být obyčejný den v životě obyčejných pečovatelek. Všechno se ale zvrtilo. Bláznivá komedie o touze po lepších časech. Hrají Iva Pazderková a Petra Nesvačilová. Režie Pavel Ondruch.

Dárci židlí

Zlata ADAMOVSká | Prof. Dadja ALTENBURG-KOHL & Daniel PEŠTA |
Jitka ASTEROVÁ | Norbert AUERBACH | Jiří BARTOŠKA |
Prof. MUDr. Vladimír BENEŠ, DrSc. | Martin BEZOUŠKA | Lucie BÍLÁ |
Ing. Michal BORGES | Jana BREJCHOVÁ | Tereza BRODSKÁ |
Ondřej BROUSEK & Martin ČIČVÁK | Hana BUREŠOVÁ |
Zuzana BYDŽOVSKÁ a Miroslav ETZLER | Aleš CIBULKA | Vilma CIBULKOVÁ |
Věra ČÁSLAVSKÁ | Soňa ČERVENÁ | Jitka ČVANČAROVÁ | Martina DELIŠOVÁ |
Magdalena DIETLOVÁ a Dr. Milan SLÁDEK | Divadlo HOGO FOGO |
Michal DOČEKAL | Pavel DOMINIK | Zeno DOSTÁL | Jaromír DULAVA |
Josef DVOŘÁK | Helena DVOŘÁKOVÁ | Tatiana DYKOVÁ | Monika ELŠÍKOVÁ |
Fero FENIČ | Ladislav FIALKA | Květa FIALOVÁ | pes FILIP |
Ing. Jan FISCHER CSc. | Jefim FIŠTEJN | MUDr. Alfred GEBHARD |
Dalibor GONDÍK | Václav HAAPT | Dagmar a Václav HAVLOVI |
Bohumila a Walter HEINOVI | Šárka HEJNOVÁ | Ljuba HERMANOVÁ |
Hana a Karel HEŘMÁNKOVI | Radek HOLUB | MUDr. Radkin HONZÁK |
Prof. MUDr. Cyril HÖSCHL, DrSc., FRCPsych. | PhDr. Slavomil HUBÁLEK |
Eva a Václav HUDEČKOVI | František HUSÁK | Vítězslav JANDÁK |
Nina JIRÁNKOVÁ | MUDr. Milan JIRÁSEK | Adam JUNEK |
PhDr. Vladimír JURAČKA | Jiří JUST | KAESER KOMPRESSOREN s.r.o. |
Kateřina DVOŘÁKOVÁ KALOČOVÁ & Zdeněk KALOČ | Jan KANZELSBERGER |
Veronika KHEK KUBAŘOVÁ | Ivan KLÁNSKÝ | Dušan KLEIN | | Radovan KLUČKA |
Milan KŇAŽKO | PhDr. Petr KOLÁŘ | KOOPERATIVA POJIŠŤOVNA, a.s., |
Vienna Insurance Group | Miloš KOPECKÝ | Petr KOSTKA |
JUDr. Dominika KOLOWRAT-KRAKOWSKÁ | Ing. Martin KRAFL | Richard KRAJČO |
JUDr. Tomáš KRAUS | Pavel KRÍŽ | Vendula KRÍŽOVÁ | Marta KUBIŠOVÁ |
Blanka a Jiří KUBÍKOVI | MUDr. Roman KUFA | Irena KUNEŠOVÁ | Mgr. Dalibor
LACINA | Jiří LANGMAJER | Jiří LÁBUS | Pavel LIŠKA | Radovan LUKAVSKÝ |
Hana MACIUCHOVÁ | Jana MALÁ | Dana a Petr MALÁSKOVI | Jan MALÍŘ | JUDr.
Hana MARVANOVÁ | Carmen MAYEROVÁ | Taťjana MEDVECKÁ |
Alena MIHULOVÁ | Zuzana a Matěj MINÁČOVI | Jitka MOLAVCOVÁ |
Zuzana a Martin MOLNÁROVI | Otakar MOTEJL | Petr MOTLOCH |
Kamila MOUČKOVÁ | Ladislav MRKVIČKA | Jiří MUCHA | Vincent NAVRÁTIL |
Světлана NÁLEPKOVÁ | Václav NECKÁŘ | Luděk NEKUDA | Petra NESVAČILOVÁ |
Prof. MUDr. Petr NEUŽIL, CSc., FESC | Jitka NĚMCOVÁ | František NĚMEC |
Mathilde NOSTITZ | Ondřej NOVÁK | MUDr. Martin NOVOTNÝ | Pavel ONDRUCH |
Gustav OPLUSTIL | Ota ORNEST | Igor OROZOVIČ | Jeňýk PACÁK |
Prof. MUDr. Pavel PAFKO, DrSc. | Irena PAVLÁSKOVÁ | Halina PAWLOWSKÁ |
Mgr. Robert PERGL | | Libor PEŠEK | Prof. MUDr. Jan PIRK, Dr.Sc. |
Martin PÍSAŘÍK | Jindřich POLÁK | Viktor POLESNÝ | Simona POSTLEROVÁ |
Václav POSTRÁNECKÝ | Chantal POULLAIN | Michal PROKOP |
Vlasta PRŮCHOVÁ-HAMMEROVÁ | Regina RÁZLOVÁ | Vlastimil RIEDL |
Pražská realitní kancelář ROYAL – Ing. Jaroslav KOŠTÁL | Linda RYBOVÁ |
RYOR, a.s. | Alena SCHÄFEROVÁ | Milan SCHEJBAL | Jiří SCHMITZER |
Jan a Libuše SCHNEIDEROVI | Vladimír a Petr SÍSOVI | Jan SKALICKÝ |
Marta SKARLANDTOVÁ | Petr SLAVÍK | Tomáš SLÁMA | Ladislav SMOČEK |
Jitka SMUTNÁ & Tereza NEKUDOVA | Olga SOMMEROVÁ & Olga ŠPÁTOVÁ |
Jiří STACH | Petr STACH | Simona STAŠOVÁ | Jiří SUCHÝ | Jiří SVOBODA |
Dana SYSLOVÁ | Petr ŠTĚPÁNEK | Lucie ŠTĚPÁNKOVÁ | Jana ŠTĚPÁNKOVÁ |
Bára ŠTĚPÁNOVÁ | Karel ŠTOLBA | David ŠVEHLÍK | Libuše ŠVORMOVÁ |
Jan TEPLÝ | Pavel TIGRID | TON a.s. | TRICO | Vilém UDATNÝ | Milan UHDE |
Eva URBANOVÁ | Marta VANČUROVÁ | Petra a Josef VAVROUŠKOVI | Vít VENCL |
Ondřej VETCHÝ | Pavel VĚTROVEC | Oldřich VÍZNER | Alena VRÁNOVÁ |
Pavel VRBA | Petr WEIGL | prof. PhDr. Petr WEISS | Anna WETLINSKÁ |
Jan a Zuzana WIENEROVI | Valérie ZAWADSKÁ | Zdeněk ZDENĚK |
Stanislav ZINDULKA

Ungelt

Ungelt, zvaný také jako Týnský dvůr, je jedna z historicky nejvýznamnějších pražských lokalit. Blok zástavby byl původně opevněným kupeckým dvorcem. Obchodníci si mohli v areálu odpočinout, pokud zaplatili poplatek. Tomuto clu se říkalo staroněmeckým slovem ungelt. Odtud také dnešní název areálu. Kromě celnice tady kupci měli dvůr, špitál a kostel. Po obvodu dvora, který sloužil jako tržiště, vyrůstaly nejstarší románské domy. Základy domu, v němž sídlí Divadlo Ungelt, pocházejí z 11. století a jsou k vidění v klubu divadla. Celý dům tu stojí od 14. století.

Divadlo Ungelt založil Milan Hein a 2. října 1995 ho po boku Miloše Kopeckého slavnostně otevřel. Miloš Kopecký tehdy divadlu věnoval – jako symbol přízně – své oblíbené otáčivé křeslo. Tím započal tradici, v níž každý rok darují herci, umělci a osobnosti veřejného života divadlu svou „židli s příběhem“. Na těchto unikátních darech můžete posedět v divadelním klubu a ve foyeru divadla.

